

Otto Böhtlingk & Rudolph Roth: Sanskrit-Wörterbuch, Part 1, Petersburg 1855

उपलभेदिन् (उ० + भे०) m. N. einer Pflanze (s. अस्मभिद्) RĀGAN. im ÇKDr.

उपलभ्य (von लभ् mit उप) adj. zu erlangen: उपलभ्यमस्माद्ब्रूयात्किञ्चित् P. 7, 1, 66, Sch. Vop. 26, 14. सम्योपलभ्य (v. l. समरोप०) RAGH. 7, 28.

उपलम्भ (wie eben) m. 1) Erlangung: तवोपलम्भाय कृतप्रयत्नः R. 5, 34, 23. अस्माद्ङ्गुलीयोपलम्भात् ÇĀK. 108, 7. — 2) Wahrnehmung, Empfindung AK. 3, 3, 27. H. 1520. सो ऽहम्ब्रह्मक्रियोपलम्भाय धर्माण्यमिदमायातः ÇĀK. 13, 23. मुतस्पर्शमुखोपलम्भात् RAGH. 14, 2. NĀJJA-S. 2, 31. भूतलादावभावप्राक्तं प्रमाणमनुपलम्भाख्यम् Z. d. d. m. G. VII, 311, N. 1.

उपलम्भक (von लभ् im caus. mit उप) adj. wahrnehmen machend BHĀṢĀP. 99.

उपलम्भ्य (von लभ् mit उप) adj. P. 7, 1, 66 (प्रशंसायाम्). विद्या man muss suchen die Wissenschaft sich zu eigen zu machen Sch. Vop. 26, 14.

उपलभ (wie eben) m. Erhaschung: अनुपलभाय TS. 6, 3, 2, 1.2.

उपलिङ्ग (उ० + लि०) n. ein Unglück verheissendes Ereigniss H. 123.

उपलिप्सा (von लप् im desid. mit उप) f. Verlangen ÇĀNTIÇ. 1, 12.

उपलिप्सु (wie eben) adj. zu erfahren begierig: तस्मादहमुपलिप्सुः प्रसङ्गोपयितस्य मुहुर्दे गतिम् DAÇAK. 39, 9.

उपलिख (von लिख् mit उप) m. (Zuschrift) Titel eines gramm. Werks, das sich an die Prāṭiśākhya anschliesst. Vor Kurzem herausg. von PERTSCH.

उपलेट (उप + लेट) gaṇa गौरादि zu P. 6, 2, 194.

उपलेप (von लिप् mit उप) m. Verstopfung, Verstecktheit: वस्तिगुदापलेप Suçr. 1, 113, 15. कासोपलेपस्वरभेद 2, 186, 1. Abstumpfung, Stumpfheit: गात्रेषु सर्वेन्द्रियाणामुपलेपो ऽवसादनम् 214, 4. सदापलेपवल्कृत् 1, 247, 2. 20, 13.

उपलेपन (wie eben) n. das Bestreichen, Besmieren TRIK. 3, 2, 7. तत्रैव देवतायतने संनानोपलेपनमण्डनादिकं कर्म समाज्ञापयति PĀNĀT. 116, 21.

उपलेपिन् (wie eben) adj. 1) zur Salbe dienend: वर्त्मोपलेपि वा यत्तदङ्गुल्यैव प्रयोजयेत् Suçr. 2, 333, 15. — 2) verstopfend: अन्नैरुपलेपिभिः Suçr. 1, 276, 10.

उपलेट (उप + लेट) gaṇa गौरादि zu P. 6, 2, 194.

उपवर्तार (von वर्त् mit उप) nom. ag. der durch sein Wort leitet und antreibt, Zusprecher: वेपि क्रीधरीयतामुपवर्तारो वनानाम् RV. 4, 9, 5. इयन्वाचमुपवर्तारो वृत्तः 9, 93, 5. उद्ग्रा यो उपवर्तारो ब्राह्म 6, 71, 5. ĀÇV. Çr. 3, 7.

उपवङ्ग (उ० + व०) m. pl. N. pr. eines Landes VARĀH. BRH. 14, 8 in Verz. d. B. H. 240.

उपवचन (von वच् mit उप) s. सूयवचन.

उपवट (उप + वट) m. N. eines Baumes, *Buchanania latifolia* Roxb. (प्रियाला), RĀGAN. im ÇKDr.

उपवन (उप + वन) n. Waldehen, *Hain*; nach den Lexicographen ein angepflanzter Wald AK. 2, 4, 2. H. 1111. M. 9, 265. 10, 50. N. 5, 44. ARÇ. 4, 45. R. 3, 13, 2. 52, 35. 4, 40, 35. PĀNĀT. III, 91, 92. 52, 24. ad ÇĀK. 14. MEGH. 24. पर्वतोपवनं ein an einen Berg sich lehndes Wäldchen MBH. 1, 6336. मिथिलोप० R. 1, 48, 10. नलिन्युप० 3, 79, 45. अथिष्ठानोप० PĀNĀT. 229, 8. am Ende eines adj. comp. f. आ RAGH. 16, 26.

उपवर्णन (von वर्णय् mit उप) n. das Schildern, Beschreiben, genaues Angeben JĀGĀ. 1, 319. Suçr. 2, 539, 20. HIT. 33, 19.

उपवर्त (von वर्त् mit उप) eine best. grosse Zahl VJUTP. 180. 182.

उपवर्तन (wie eben) n. Tummelplatz, Land AK. 2, 1, 8. H. 947.

उपवर्ष (उप + वर्ष) m. N. pr. ein Sohn Çāṁkarasvāmin's und jüngerer Bruder von Varsha KATHA. 2, 54. 4, 4. ein Autor über Mīmāṃsā Colebr. Misc. Ess. I, 332. seine andern Namen TRIK. 2, 7, 23.

उपवलिखा (उप + व०) f. N. einer Pflanze (अमृतस्रवा) RĀGAN. im ÇKDr.

उपवल्कृ (von वल्क् mit उप) m. Anreizung, Herausforderung: एतद्दस्म वै तत्पूर्वेषां वृत्तानां धावयतानेकधनमुपाकृतिं भवत्युपवल्कृष्य विभ्यताम् ÇĀT. Br. 11, 4, 1.

उपवसथ्य (von वस् वसति mit उप) m. P. 6, 2, 144, Sch. Rüsttag (eig. Fasttag), der Vorabend des Soma-Opfers; die Feier dieses Tages AIT. Br. 2, 34. 3, 45. य आहिताग्निरुपवसथ्ये म्रियेत कथमस्य यज्ञः स्यात् 7, 2. 8. 32. ते ऽस्य विश्वे देवा गृहानागच्छन्ति ते ऽस्य गृहेषूपवसति स उपवसथ्यः ÇĀT. Br. 1, 1, 4, 7. 2, 3, 2, 7. यमेवामुपवसथ्ये ऽग्नीषोमीयं पशुमालभते 4, 4, 11. 4, 6, 8, 6. 11, 1, 7, 4. उपवसथ्ये नाम्नीयात् 9, 3, 1, 6. 9. 10, 2, 5, 15. 11, 2, 4, 7. KĀTJ. Çr. 4, 13, 36. 13, 7. 12, 1, 25. KAUC. 67. — Nach H. 691: Dorf.

उपवसथ्यीय (von उपवसथ्य) adj. zum Upavasatha bestimmt: अहन् ÇĀT. Br. 9, 2, 1, 1.

उपवसथ्य (wie eben) adj. dass.: अहन् AIT. Br. 3, 45. — Vgl. औपवसथ्य.

उपवस्त n. = उपवास AK. 2, 7, 37. H. 842, v. 1.

उपवस्तर (von वस् mit उप) nom. ag. der da fastet KĀÇ. zu P. 5, 1, 103.

उपवस्ति (उप + व०) gaṇa वेतनादि zu P. 4, 4, 12.

उपवर्ह (उप + वर्ह) n. Unterlage des Joches auf dem Nacken des Stieres, um ihn einem höhern Jochgenossen gleichzumachen ÇĀT. Br. 1, 4, 4, 7.

उपवा (von वा, वाति mit उप) f. das Anwehen: वातस्य प्रवामुपवामनु वात्यर्चिः AV. 12, 1, 51.

1. उपवार्क (von वर्च् mit उप) m. Anrede, Preis: नमस्त्वत् इडुपवार्कमीयुः RV. 1, 164, 8.

2. उपवार्क m. und वा f. Indrakorn (s. इन्द्रयव): उपवाकाः कर्मन्स्य (द्वयम्) VS. 19, 22, 90. उपवाकाभिर्गिष्मन् 21, 30. ÇĀT. Br. 12, 7, 1, 3. 2, 9. उपवाकसत्तैवः 9, 1, 5. KĀTJ. Çr. 19, 2, 17. KAUC. 8.

उपवाक्य (von 1. उपवाक) adj. anzureden, zu preisen: (अग्निः) नमोऽपवाक्यः RV. 10, 69, 12.

उपवाच्य (von वच् mit उप) adj. dass.: अहन्निन्द्रो यथा विदे शीर्क्षाशीर्क्षापवाच्यः RV. 1, 132, 2. (सविता) इदानीमहं उपवाच्यो नृभिः 4, 34, 1.

उपवाजन (von वाजय्, das von den Grammatikern zu वा gezogen wird, mit उप) n. Fächer: उत्तरीयैरुपवाजनैर्वोपवाजयत्तः KĀTJ. Çr. 21, 3, 7. 12, 3, 9.

उपवाद (von वद् mit उप) m. Tadel: पशूपवादात् KĀTJ. Çr. 22, 8, 25.

उपवादैन (wie eben) adj. tadelnd, schmähend: तस्मान्नोपवादी स्याडत ह्येववित्परो भवति ÇĀT. Br. 11, 6, 2, 11. अथ ये ऽल्पाः कलहिनः पिशुना उपवादिनः KHIND. UP. 7, 6, 1.

उपवास (von वस् वसति mit उप) m. n. gaṇa अर्थचादि zu P. 2, 4, 31. TRIK. 3, 5, 12. SIDDH. K. 249, 6, 7. 1) Fasten, m. AK. 2, 7, 37. TRIK. 2, 7, 10. H. 842 (nach dem Sch. auch n.). ĀÇV. GRHJ. 1, 10. M. 2, 188. 11, 195. 212.